

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

V Franciji so že začeli temeljito „snažiti“

F. Ch.

Van der Lubbe pod giljotino

Zakaj ga je dal Hitler obglaviti? Negovi zadnji trenotki - Šel je mirno v smrt

Holandec van der Lubbe je zažgal nemški državni zbor. Sam je to pred nemškim sodiščem priznal in radi tega ga je Hitlerjevo sodišče tudi obsodilo na smrt in pred kratkim mu je giljotina na dvorišču deželnega sodišča v Lipskem odsekala glavo.

Toda vprašanje, ki je danes za javnost še vedno nepojasnjeno, je to, ali je van der Lubbe ravnal po lastnem nagibu, ali po naročilu drugih? In kdo so ti drugi? Ali so to res Hitlerjevi, kakor to trdi »Rjava knjiga«, ki so jo izdali opozicionarci v inozemstvu? Van der Lubbe je nesel to skrivnost s seboj v grob. Morda tudi ne. Morda je pred smrtjo izpregovoril. Toda kako naj javnost izve za njegove zadnje besede?

Giljotina je odsekala mlademu Holancu glavo v trenutku, ko je javnost pričakovala, da ga bo Hitler pomilostil. Zakaj ni Hitler našel toliko moči? Saj je bilo od njega odvisno, ali bo predsednik Hidenburg Holandca pomilostil. Hitler sam je vse akte o tej zadevi proučil. Ali je bilo tako težko uslišati željo holandske vlade, ki je prosila nemško vlado za pomilostitev. Celo holandska kraljica Viljemina je posredovala pri nemškem poslanstvu v Haagu. Kaj je tako oviralo nemško vlado, da je vse holandske prošnje zavrnila?

Mednarodni odbor v Londonu, ki je izvršil proces o požigu državnega nemškega zbora na podlagi zasliševanja raznih prič in tudi rjava knjiga sta vrgla vso odgovornost za požig nemškega državnega zbora na Hitlerjevo stranko. In prav ta okolnost je bila usodna za van der Lubbeja. Prav trditev, da je bila narodna socialistična stranka soudeležena pri požigu, je Hitlerja silno razburila. Ves proces je bil tako usmerjen, da bi dokazal, da je ta trditev neresnična. Za časa procesa so časnikarji v Berlinu prejeli tajno okrožnico, ki je navajala, da so narodni socialisti obljubili van der Lubbeju 60.000 mark in mu zagotovili, da bo izpuščen iz ječe po 8 mesecih, ako zažge nemški državni zbor. Da bi Hitler vsa sumničenja ovrgel, ni van der Lubbeja pomilostil, ampak ga je dal obglaviti; sicer bi po mnenju narodnih socialistov svet bil prepričan, da je bil proces proti van der Lubbeju v resnici samo komedija.

List »Angriff« je s svojim pisanjem izdal, zakaj so prav za prav van der Lubbeja obglavili. »Takojsnja usmrtili van der Lubbeja,« je pisal ta list, »dokazuje, da proces ni bil komedija, kakor so nekateri zatrjevali, temveč je bil delo pravice.«

Načelnik Heimwehra za nižjo Avstrijo, dr. Albrecht Alberti, ki ga je avstrijska policija aretirala. Policija je zalotila Albertija skupno z narodnim socialistom Frauenfeldom in s članom nemškega poslaništva na Dunaju, ko so kuhali zaroto proti Dollfusovi vladi. Dr. Alberti se je za hrbtno pogajal z narodnimi socialisti in z Berlinom sploh

»Kava je danes prav slaba.«
»S tem nočeš reči, da sem dala premalo kave?«
»Ne, ne, ljubica, toda preveč vode.«
»Ali tvoj mož zelo skrbi za dom, Tončka?«
»Zelo, zelo. Nobeno jutro noče v delavnico.«

Celo narodni socialisti so se čudili, zakaj se proces tako zavlačuje. Tako je na primer g. Henes, glavar Zgornje Šlezije takrat izjavil, da ne razume tega odlašanja z razsodbo.

»La Croix« prinaša zanimive podrobnosti o zadnjih urah van der Lubbeja in o njegovi smrti. V listu je opisal zadnje trenutke mladega Holandca dr. Meyer Collings, tolmač za holandsčino. — Usmrtili niso prisostvovali časnikarji, kakor je sicer navada. Vsi nemški listi so priobčili kratko uradno poročilo o eksekuciji. Zato je popis dr. Collingsa toliko bolj važen.

Na večer pred usmrtiljivo sem spremljal glavnega tožilca v celico, v kateri je bil zaprt van der Lubbe. Bilo je ob 10 ponoči. Van der Lubbe je stal pokonci pred zamreženim oknom. Državni tožilec je vnovič prebral razsodbo ter pripomnil, da se predsedniku republike ni zdelo umestno, da bi ga pomilostili. Ko sem pričel prevajati te besede v holandsčino, me je van der Lubbe prekinil rekoč:

»To ni potrebno, sem že razumel!«

»Ali imate kako željo?«

»Ne, nikake. Zahvaljujem se vam in na svidenje jutri!«

S temi besedami je van der Lubbe pokazal, da se popolnoma obvlada. Drugi dan so ga zbudili ob 6.50. Spal je globoko in morali so ga krepko stresiti, da bi ga prebudili. Umil se je molče in spil dve čaši kave. Opravil se je mnogo hitreje, kakor so pričakovali. Nato se je vsedel na rob železne postelje. Prišel je pastor Hollmann, da bi ga tolažil. Toda van der Lubbe ni odgovoril na nobeno njegovo vprašanje. Nekoliko po 7 so se zbrali na dvorišču deželnega sodišča člani lipskega sodišča in 12 meščanov. Giljotino so že prinesli iz Drazdan in jo ponoči postavili na dvorišče. Van der Lubbe je bil zaprt v ječi v Molkestrasse in od tam so ga pripeljali v avtomobilu. Čakati je moral na hodniku.

»Moj Bog, končno vendar!«

Predsednik sodišča Bülgert in tožilec Werner sta bila oblečena v rdečo tuniko. Sodniki so imeli na sebi črne svilene plašče, opravljeni so bili svečano. V tem trenutku so pripeljali van der Lubbeja. Zapel je mrtvaški zvonec. G. Werner je zadnjič prebral monotono razsodbo in ko je izrekel zadnje besede »in jaz vam izročam van der Lubbeja, da se izvrši zemeljska pravica«, so Lubbeja zgrabili trije krvniki in ga peljali proti giljotini, ki je stala 10 metrov proč. Sli so hitro, da bi skrajšali živčno napetost obojence. Van der Lubbe se ni prav nič upiral. Privezali so ga na desko ležečega na trebuhu, z obrazom navzdol. Nekaj je škrrknilo in van der Lubbe je nehal živeti.

Dopisnik pristavlja, da ne mara navajati drugih podrobnosti. Dr. Collings je jasno slišal tri glasove: krvnikov pritisk na gumb na giljotini, padec glave in nato curkanje krvi...

Usmrtili se je izvršila ob 7.30, ker zakon določa, da se mora izvršiti ob zori. Pastor zatrjuje, da so se v zadnjem trenutku van der Lubbeja zganile ustnice in da je vzkliznil: »Mijn God« (Moj Bog) in nato »Entelike« (to se pravi: Končno vendar). Dr. Collings sam ni tega slišal.

Letalski rekordi leta 1933

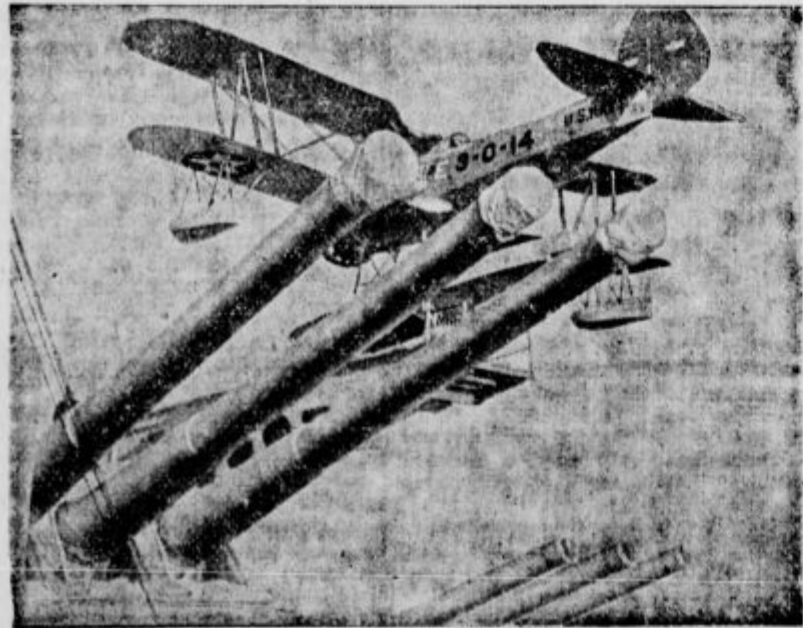
Leto 1933. je bilo polno rekordov, a vendar, koliko teh se še spominjamo danes. Morda prav nobene. Z letalom so se dvignili nad 1 kilometer nad vrh Himalaje, Malcolm Campbell pa je potolkel svoj lastni hitrosni rekord v vožnji z avtomobilom, ko je dosegel brzino 399,5 km na uro. Svoj prejšnji svetovni rekord je izboljšal za 29 kilometrov.

Molison je zadnjega julija preletel Atlantski ocean v družbi svoje žene, kar je bilo prvič, da se je ženska udeležila tako nevarnega poleta. Poleg tega je Molison edini, ki je polet preko Oceana napravil dvakrat. Še drug rekord ima ta drzni letalec, iz Brazilije na Angleško je rabil le tri dni in pol.

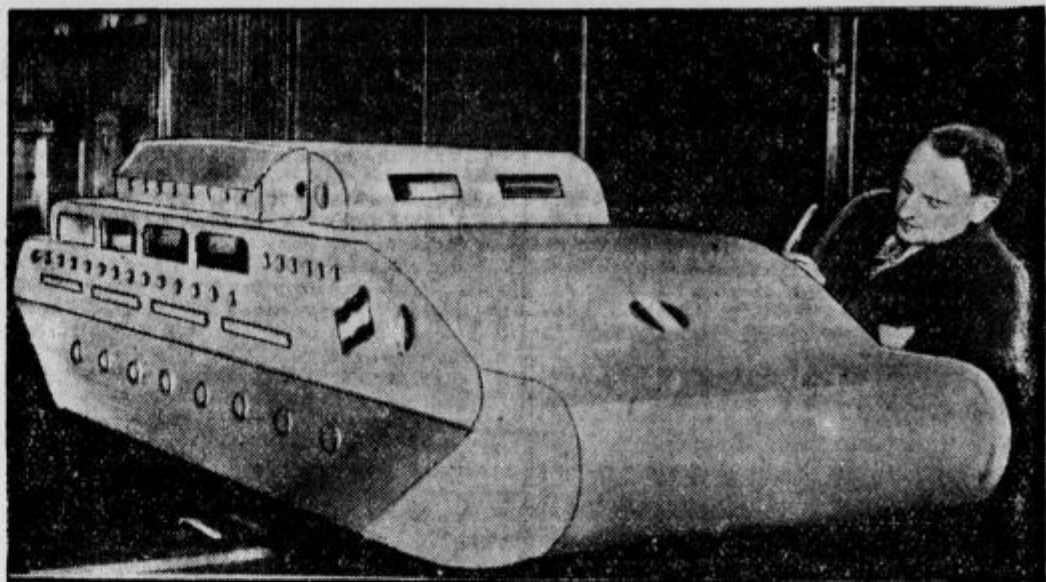
Julija meseca je Wiley Post, ameriški letalec, letel okrog sveta v rekordnem času v 7 dneh, 18 urah in 49 minutah. Avgusta pa sta Francoza Codos in Rossi iztrgala Angležem svetovni rekord v vztrajnostnem poletu, ko sta nepretrgano letela iz New Yorka do Rayaka v Siriji in sicer 5657 milj ali 9158 kilometrov. Prejšnji rekord v nepretrganem poletu sta imela Gayford in Nicoletts, ki sta letela iz Anglije v Južno Afriko.

Tudi višinski rekord imajo Francozi. Dosegel ga je Lemoine s svojim letalom, v katerem se je dvignil 13.446 metrov visoko, medtem ko je imel prejšnji rekord C. Uwins s 13.183 metrov.

»Vsega, kar človek sliši, ne more verjeti, Mina.«
»Seveda ne, toda lahko to dalje pripoveduje.«

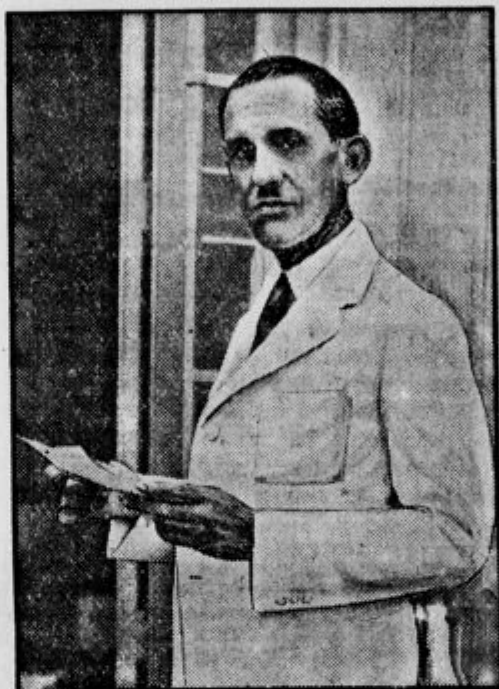
Ameriška ladja »Kalifornija« ima s seboj tudi katapult za spuščanje letal

Holandski inženjer C. I. Stool je zgradil najhitrejši morski čoln, ki ga bo gнал električni tok. Po tem vzorcu so čoln zgradili v Amsterdamu. Pravijo, da bo vozil s fantastično hitrostjo

Moč božičnih praznikov

»Timesov« moskovski poročevalec poroča o dvotedenskih božičnih počitnicah šolske dece na Ruskem. Sovjeti se niso upali upirati novoletnemu počitku, a so strogo prepovedali izraz »božični prazniki« in ga nadomestili z »zimskimi počitnicami«. Šolska vodstva so morala dnevno prirejati za gojence skupne obiske muzejev, kinematografov, drsalšč, smučarske izlete in slično, da »ne bi mladina bila izpostavljena kvaremu vplivu versko orientiranih staršev«. Seveda so zalegli ti napor prav tako malo kakor vedno.

Grau-San Martin, ki se je septembra meseca lanskega leta postavil za diktatorja Kube, je moral nenadoma odstopiti, ker ni bil kos gospodarskim in političnim težavam. Na Kubi pričakujejo zopet nemirne dni. Baje ima Amerika pri zadevi svoje prste vmes

Za tvoje telo

Ne s čevlji v stanovanje!

Češkoslovaški listi poročajo o zanimivih izledkih mestnega fizikata, ki ga je podpiral bakteriološki zavod Karlove univerze (vodja prof. dr. Honl). Raziskovalci so preiskali različne vzorce parketnega voska in olja, ki kljubuje prahu. Mislili so, da vsebuje ta prah klice, ki povzročijo nalezljive bolezni pri šolski deci. Preiskava je seveda potrdila to znano dejstvo, odprla pa tudi nove vidike, ker so prišli pod drobnogled razen vzorcev zraka in praha tudi vzorci onega »črnega«, ki se kopiči pod nohti otrok. V zvezi s tem je bilo ugotovljeno za stara in moderna šolska poslopja enako, da je izhodišče nalezljivih bolezni pred vsem v blatnih šolskih čevljih. Šole, kjer zapustijo otroci čevlje v garderobi in vstopijo v razrede v suhih telovadnih copatah, tudi izkazujejo najnižje število obolenj. Na temelju teh izkušenj je priporočil kulturni oddelek mestnega magistrata vsem šolskim vodstvom, da bi zavarovala notranjost poslopij pred cestnim blatom in nabavila za deco potrebne domače čevlje. Pričakuje se, da bo ta odredba izdatno znižala doseganje nevarnost.

Dva umora pred oltarjem

»Timesov« newyorški dopisnik piše o ozadju umora armenskokatoliškega nadškofa Leona Turiana. Nadškof je bil pristaš sporazuma emigracije s Sovjeti. Na dan otvoritve armenskega oddelka mednarodne razstave v Chicagu je celo zahteval, da bi razvili prireditelji namesto armenske narodne sovjetsko zastavo s kladivom in srpom. To je hudo ogorčilo njegove rojake v emigraciji. Turian je prejel več grožljivih pisem, in so ga povsod morali spremljati oboroženi varuhi. Petorica zločincev, člani armenske socialne demokratske stranke »dašnakov«, je izkoristila cerkveno procesijo za napad. Planili so na Turiana med tem, ko je v spremstvu pevskega zbora in dveh župnikov korakal okrog cerkve. Prvi napadalec je nadškofu strgal križ iz rok, drugi mu je prebodel z nožem srce. Nadškof je umrl nekoliko minut pozneje pred oltarjem, kamor so ga zanesli verniki.

Italijanski listi poročajo o strašnem umoru duhovnika v neki vasi blizu Perugia. Duhovnik je maševal i dospel do obehajla. Verniki so poklekali, ko so začuli zvonec cerkovnika. Nenadno se je razlegel grozen krik, in duhovnik se je zgrudil na tla. Navzočni so ga odnesli v zakristijo, kjer je izdihnil v strašnih mukah brez zavesti. Poklican zdravnik je ugotovil, da je bil primešan mašnemu vinu velik odstotek strupa za miši. Majhen požirek, ki ga je izpil mašnik iz keliha, je povzročil smrt. Oblasti iščejo storilca. Vzroki še niso znani. A za sodobno podivjanost je značilno, da se morilec niso zmenili v obeh primerih za Najsvetejše in so napadli duhovnike pred oltarjem!

Polkovnik Cronin, ki ga je vojaško sodišče obsodilo na tri tedne ječe, ker je sodeloval pri organizaciji irskih modrih srajc, se poslavlja od družine. Polkovnik Cronin ni hotel plačati kavcije 50 funtov in se obvezati, da ne bo več sodeloval pri organiziranju fašistične stranke na Irskem, rajši je šel v ječo

»Gospod kandidat, kaj bi napravili z bolnikom, pri katerem bi ugotovili to bolezen?«
»Poslal bi ga k vam, gospod profesor.«

Bivši nemški cesar Viljem, ki živi v pregnanstvu na Holandskem, je dočkal 75 let. Vidimo ga na sprehodu v Doornu. Viljem je do zadnjega zelo rad žagal drva, da bi se razgibal. To navado je moral zdaj na svojo veliko žalost opustiti radi revmatizma, ki ga ima na desni nogi

